

WAT IS HET?

*Technisch lezen gaat over **klanken**, **letters** en de **verbinding** hiertussen.*

Een aspect van leren lezen is inzicht krijgen in het **alfabetisch principe**. Dit betekent dat een leerling zich ervan bewust is dat taal uit verschillende klanken bestaat en dat er een verband is tussen deze gesproken klanken en geschreven letters. Dit wordt ook wel **klank-teken-koppeling** genoemd.

In de beginfase van het leren lezen gaat het om het **decoderen van woorden** door letters te onderscheiden en te combineren, de lettercombinaties aan klanken te verbinden en vervolgens het woord te verklanken. Dit proces moet geautomatiseerd worden: een goede lezer herkent een woord in een flits. Het kost lezers dan weinig cognitieve inspanning om woorden te herkennen, waardoor zij kunnen focussen op de betekenis van wat ze lezen. Een goede technische leesvaardigheid is dus een voorwaarde voor begrip van geschreven teksten. Het decoderen van woorden en de automatisering van dit proces begint in groep 3. Dit wordt regelmatig aangeduid als **aanvankelijk technisch lezen**. Wanneer het proces van woordherkenning is geautomatiseerd en leerlingen zelfstandig en hardop eenvoudige teksten kunnen lezen, verschuift de aandacht in het leesonderwijs naar **voortgezet technisch lezen**.

In de midden- en bovenbouw heeft het leesonderwijs als doel dat leerlingen zelfstandige lezers worden die van teksten kunnen leren. Hiervoor is het van belang dat zij in staat zijn om **teksten vloeiend te lezen**. Bij vloeiend lezen gaat het allereerst om de **accuratesse** en de **snelheid** waarmee wordt gelezen. Een goede lezer leest foutloos en vlot. Een ander component van vloeiend lezen is lezen met **expressie**. Dit houdt in dat de lezer let op leestekens, in staat is om woorden te groeperen en over de regel heen te lezen en het leestempo kan aanpassen. Dit uit zich in de manier waarop iemand voorleest: vlot, accuraat en met de juiste intonatie.

HOE ZIET EFFECTIEF TECHNISCH LEESONDERWIJS ERUIT?

Bij het aanvankelijk technisch lezen in groep 3 is het van belang om **de klank-teken-koppeling en het decoderen van woorden centraal te stellen**. Door leerlingen expliciet de relatie tussen letters en klanken aan te leren, stel je hen in staat om woorden te decoderen zonder hierbij afhankelijk te zijn van de woordkennis. Dit is niet alleen belangrijk in de beginfase van het leren lezen. Ook vergevorderde lezers passen deze kennis toe om onbekende woorden te decoderen.

De instructie is het meest effectief wanneer deze systematisch is. Dit betekent dat de klank-tekenkoppelingen in een logische volgorde worden aangeleerd aan de leerlingen. Het verschil tussen beginnende lezers en gevorderde lezers, is dat gevorderde lezers veel woorden vlot en automatisch herkennen en direct een koppeling kunnen maken tussen de spelling en de betekenis van woorden.

Je kan leerlingen ondersteunen bij de overgang van beginnende naar gevorderde lezers door hen **expliciete instructie in morfologische structuren** te geven. Morfologie betreft de opbouw van woorden. Een morfeem is een woord of een deel van een woord met betekenis. Het woord 'boeken' bijvoorbeeld bestaat uit 2 morfemen: boek en het achtervoegsel -en. Door het morfeem -en weten we dat het hier om meer dan één boek gaat. Uit onderzoek blijkt dat morfologische kennis het leestempo versnelt en bijdraagt aan vloeiend lezen en leesbegrip. Meer hierover, klik [hier](#)

Naast expliciete en doelgerichte instructie, blijkt ook de **leeservaring** van belang bij het herkennen van de betekenis van woorden op basis van de vorm. In effectief leesonderwijs is er daarom veel tijd voor (zelfstandig) lezen. Het is bevorderend voor het automatiseringsproces als een deel van deze leestijd bestaat uit **herhaald lezen**.

Ten slotte is **modeling** een effectieve manier van instructie: je kan bijvoorbeeld voordoen hoe je letters op papier samenvoegt tot woorden, hoe je rijmt of hoe je een tekst leest.

Een ander aspect dat bijdraagt aan de effectiviteit van het technisch leesonderwijs is **interactie**. Je kan samen met de leerling hardop lezen en tegelijkertijd feedback geven om vloeiend lezen te verbeteren. Leerlingen kunnen dit ook onderling doen.

Je kan de ontwikkeling van de technische leesvaardigheid stimuleren te zorgen voor een **rijke lees- en leeromgeving**. Bijvoorbeeld door regelmatig voor te lezen. Uit onderzoek blijken positieve gevolgen voor de taalontwikkeling van kinderen die thuis veel worden voorgelezen. Aangezien niet alle ouders in staat zijn om hun kind regelmatig voor te lezen, kan je als leerkracht hier een cruciale rol in spelen door dit regelmatig in de klas te doen. Door gedurende het voorlezen te controleren of leerlingen de verhaallijn kunnen volgen, moeilijke woorden toe te lichten en na het lezen prikkelende vragen te stellen wordt het voorleesproces interactief en stimulerend.

Ten slotte blijkt uit onderzoek dat het effectief is als leerlingen hun **leeservaringen delen** met jou en met andere leerlingen.

Integratie is tevens een belangrijk aspect van effectief technisch leesonderwijs. Door lezen bij veel vakken centraal te stellen verbetert het vloeiend lezen. Er is met name sterke evidentie voor het integreren van **lees- en schrijflessen**. Zo kan het schrijven van woorden helpen bij de automatisering van klank-tekenkoppelingen en versnelt het de woordherkenning van. In het verlengde hiervan ligt het positieve effect van integratie van **technisch lezen en spelling**.

HET BOEK LEER ZE LEZEN (DIDACTIEF)

